

Tiltaksplan for verneområdene forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 2025

Vedlegg til Forvaltningsplan – Rondane – Dovre – Hemmeldalen

Innhold

1 Bakgrunn	1
2.1 Trusler for verneområdene	3
2.2 Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler.....	4
2.3 Trusler.....	4
2.3.1 Rondane nasjonalpark.....	4
2.3.2 Grimsdalen landskapsvernområde	5
2.3.3 Frydalen landskapsvernområde.....	6
2.3.4 Hemmeldalen naturreservat.....	6
3 Utførte tiltak	7
4 Planlagte tiltak	8
5 Miljørettspenisppene – naturmangfoldloven §§ 8 – 12.....	9

1 Bakgrunn

Det går fram av vedtektene (2024) for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 6.5, at nasjonalparkstyret skal utarbeide og revidere forvaltningsplaner:

«Nasjonalpark-/verneområdestyret skal utarbeide og revidere forvaltningsplan for verneområdet. Oppstart av planarbeidet skal skje i dialog med Miljødirektoratet. Forvaltningsplaner skal utarbeides innenfor rammene av naturmangfoldloven og verneforskriftene.

Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Før forvaltningsplanen sendes på høring skal endelig utkast sendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre forvalter 14 verneområder:

Id.	Verneområde	Id.	Verneområde
	Nasjonalpark (2)		Naturresevat (8)
VV00001873	Rondane	VV00000493	Veslehjerkinntjønnin
VV00002230	Dovre	VV00002231	Mesætermyre
	Landskapsvernområde (4)	VV00000378	Kattuglehøi
VV00002233	Grimsdalen	VV00000879	Grimsdalsmyrene
VV00002229	Frydalen	VV00001880	Myldingi
VV00002234	Dørålen	VV00000794	Flakkstjønnna
VV00002232	Vesle Hjerkin	VV00002440	Hemmeldalen
-	-	VV00002583	Hovdsjømyrene

2 Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder

Miljødirektoratet har fastsatt en strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, sist for perioden 2020 – 2025. Her står det bl.a.:

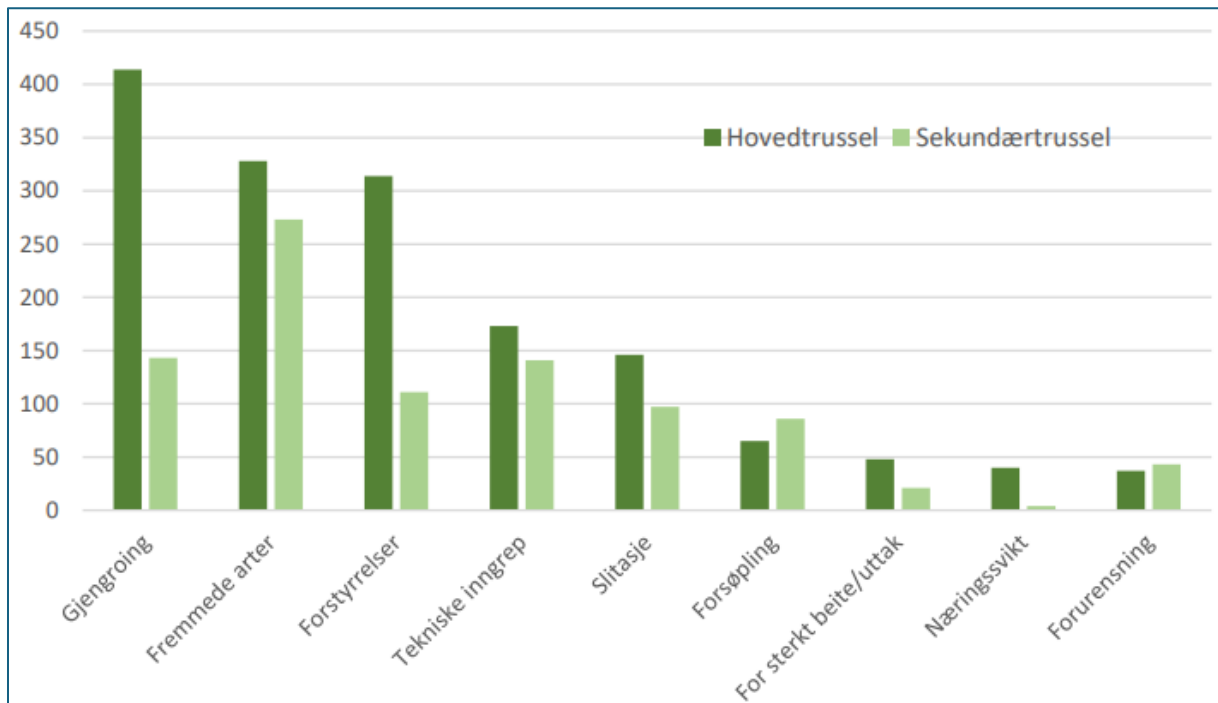
- Det **overordnede målet** for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres.
- "Midlane går til **tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiane**, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtsels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge i verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevare for Noregs nasjonalparkar og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparkar og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtselsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."
- Målet med forvaltningen av verneområdene er å **reduere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser**. Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg

mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

2.1 Trusler for verneområdene

Miljødirektoratet viser til:

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017 (Miljødirektoratet)

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

2.2 Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler

Miljødirektoratet har lagt følgende prioritering til grunn for bruk av midler til tiltak i verneområdene:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsarområder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene.
2. Løpende skjøtselstiltak.
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging.
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk.
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder.
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

2.3 Trusler

Det blir her kort gjort rede for trusler mot verneverdiene i enkelte verneområder forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

2.3.1 Rondane nasjonalpark

Ferdsel

Utfordringene i Rondane nasjonalpark er knyttet til stor ferdsel langs de ulike turstiene i nasjonalparken. Særlig høyt er ferdselstrykket i området Spranget – Rondvassbu, mellom turisthyttene og til enkelte 2000 m-topper i Rondane.

Ferdselen skaper barriere for villreins bruk av trekkpassasjer i området, og hindrer villreinen å trekke mellom områdene i Dovre og områdene i Sel / Vulufjell.

Lokalt rundt Rondvassbu, og på enkelte andre punkt er det stor slitasje på stier og terreng.

Stor ferdsel skaper stort behov for informasjon, kanalisering og tilrettelegging.

2.3.2 Grimsdalen landskapsvernområde

Landskap og naturmangfold

I «Skjøtselsplan for helhetlige kulturlandskap» (Miljøfaglig Utredning 2020) er det bl.a. opplyst:

- Siden 1990-tallet har det skjedd store endringer i bruken av Grimsdalen. Etter en lang periode med **nedgang i seterdrift og beitebruk** i dalen, ble det gjennom **Grimsdalsprosjektet** tatt et krafttak for å snu denne utviklingen.
- **Flere beitedyr**, økt beitetrykk og bruk av krattknusing i enkelte områder har ført til at mange tidligere gjengrodde arealer igjen kan karakteriseres som naturbeitemark.
- Fortsatt kryper **bjørkeskogen** inn i det åpne kulturlandskapet og inn mot seterstulene, men slik er det ikke lenger i hele Grimsdalen.
- Etter siste undersøkelse av prøveflatene i 2020, ble det gjort en ny vurdering av tilstanden og effekten av de ulike skjøtselsmetodene i Grimsdalen.
- Endringer i perioden 2003-2020 peker i retning av at krattknusing, særlig på noe friskere mark i nærheten av eksisterende naturbeitemarker, har hatt en **positiv effekt på forekomsten av naturengarter/seterplanter og beitemarkssopp**.
- Tynning/vedhogst i skogen har vært viktigst på **landskapsnivå**, men også i disse områdene ser man nå en liten økning i forekomsten av engarter.
- Utmarksarealene inntil setergrendene viser hovedsakelig **en positiv utvikling**, noe som også kan sies om seterkveene som blir beitet.
- Prøveflater i inngjerdede områder på Mesætre og Bjørnsgardssætre **som ikke beites lenger, viser en klar nedgang** i antall naturengarter, samtidig som de kravfulle og rødlistede artene er i ferd med å forsvinne.

Ferdsel

Grimsdalsvegen går mellom Dovre og Folldal, og ca. 35 km av vegen ligger i Grimsdalen landskapsvernområde. Langs Grimsdalsvegen det er et høgt ferdselstrykk knyttet til sykkelturnisme og biltrafikk.

NINA har i NINArapport-2244 opplyst at det i 2022 er registrert ca. 20.000 kjøretøy og ca. 4.000 syklistene gjennom Grimsdalen landskapsvernområde.

I tillegg til selve ferdselen skaper stopp, parkering og overnattinger på ulike plasser langs Grimsdalsvegen hinder for villreinen bruk av trekkpassasjer på tvers av Grimsdalen. Villreinen blir slik hindret i fritt å kunne utnytte beiteområder nord og sør for Grimsdalen.

På de T-merka stiene mellom Hageseter og Grimsdalshytta kan det stedvis være vesentlig slitasje og erosjonsskader på vegetasjon og terreng.

Stor ferdsel skaper stort behov for informasjon, kanalisering og tilrettelegging.

Motorferdsel

Motorferdsel på Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen er regulert, og håndheving av motorferdselforbudet, særlig bruk av el-sykler og motorsykler kan være krevende med begrenset tilstedeværelse fra vernemyndigheten.

2.3.3 Frydalen landskapsvernområde

Landskap og naturmangfold

I «Skjøtselsplan for helhetlige kulturlandskap» (Miljøfaglig Utredning 2020) er det bl.a. opplyst:

Bevaringsmålene foreslås derfor knyttet opp mot at arealer med naturbeitemark i dalen skal holdes minst på nivå med det som ble registrert i 2009 – noe som er antatt å være det samme nivå som da området ble vernet. På noen setrer bør det også være mulig å øke arealet med enkle midler. Tilstrekkelig areal med ugjødset naturbeitemark er også avgjørende for om de kravfulle og rødlistede kulturmarksartene overlever på sikt.

Ferdsel

Ferdselele i området er begrenset og knyttet til et lokalt nett av stier og løyper.

Motorferdsel

Motorferdsel på Peer Gynt seterveg er regulert, og håndheving av motorferdselforbudet kan være krevende med begrenset tilstedeværelse fra vernemyndigheten.

2.3.4 Hemmeldalen naturreservat

Ferdsel

I den nylig vedtatte Besøkstrategi for Hemmeldalen naturreservat er det registrert et behov for å fornye informasjonstavlene som er utslitt og med utdatert informasjon.

2.3.5 Andre forhold

Det er behov for fysiske informasjonstiltak ved ulike informasjonspunkter rundt hele verneområdekomplekset Rondane-Dovre.

3 Utførte tiltak

Løpende skjøtselstiltak.

Skjøtselstiltak er i siste planperiode utført i tråd med oppdatert skjøtelsesplaner i Grimsdalen LVO og Frydalen LVO, og skjøtelsesavtaler med setereiere og beitebrukere i verneområdene. Nye kartlegginger har vist at skjøtselstiltakene har god effekt for bevaring av viktige kulturbetingede naturtyper.

Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging.

I siste planperiode er det bl.a. utført:

- Tiltak mot slitasje og erosjon på stien ved Musvoldsetra
- Tiltak mot slitasje og erosjon på stien fra Straumbu
- Tiltak mot slitasje og erosjon på stier ved Rondvassbu
- Tiltak på stier ved Formokampen
- Tiltak mot slitasje og erosjon på stien mellom Hageseter turisthytte og Grimsdalshytta.
- Oppsetting av vegbommer på veger der motorferdselen er regulert.

Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk.

I siste planperiode er det bl.a utført:

- Opprettet 24 informasjonspunkter rundt verneområdekompleset med hovedplakater, temaplakater og plakater med råd om ferdsel.
- Satt opp titalls små regelplakater og varsomhetsplakat på vegbommer og langs stier.

4 Planlagte tiltak

Løpende skjøtselstiltak.

Verneområde	Trussel	Tiltak	Kommentar
Grimsdalen LVO	Gjengroing av kulturlandskap, og fortrenning av kulturbetinget biologisk mangfold.	Tilrettelegging for og tilsyn med husdyrbeite, rydding av einer og oppslag av løvtreslag, tilrettelegging av teiger for vedhogst.	Skjøtselsavtale med Organisasjonen Grimsdalen
Frydalen LVO	Gjengroing av kulturlandskap, og fortrenning av kulturbetinget naturmangfold.	Tilrettelegging for og tilsyn med husdyrbeite, rydding av einer og oppslag av løvtreslag.	Skjøtselsavtale med eiere av setrer med verdi for biologisk mangfold. Kjøp av tjenester fra entreprenør.
Hemmaldalen NR	Gjengroing av kulturlandskap, og gjenoppretting av verdifullt biologisk mangfold.	Slått, tilrettelegging for og tilsyn med husdyrbeite, rydding av einer og oppslag av løvtreslag.	Planlegger sondering med eiere av setre med verdi for biologisk mangfold.

Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging

Verneområde	Trussel	Tiltak	Kommentar
Rondane NP	Slitasje og erosjon på stier i nærområdet til Rondvassbu Turisthytte	Lukke og tilbakeføre unødvendige stifar til terreng. Forsterke og skilte prioriterte stifar der bruken videreføres.	Arbeidet med en sti- og prosjektplan er i gang. Samarbeid med DNT Oslo og Omegn og Sel fjellstyre. (2025 – 2026)
Dovre NP	Slitasje og erosjon på stien mellom Hageseter turisthytte og Grimsdalshytta.	Følge opp behov for vedlikehold av tiltak utført i 2023, og supplerende tiltak langs stien.	I tråd med besøksstrategi for Dovre NP, og sårbarhetsanalyse for stien.
Grimsdalen LVO	Ferdsl i verneområdene.	Barthstien – oppgradering av eksisterende natur- og kultursti – kanalisere ferdsel bort fra sentrale leveområde for villrein.	Samarbeid med DNT Oslo, Dovre kommune og Omegn og Dovre fjellstyre.
Grimsdalen LVO	Hinder for villreins bruk av trekkpassasjer på	Fysiske tiltak - begrense muligheten for parkering og	Oppfølging av besøksstrategi for

	tvers av Grimsdalen.	overnatting langs Grimsdalsvegen.	Rondane, videreføring av igangsatt prosjekt.
Frydalen LVO	Hinder for villreinens bruk av trekkpassasjer på tvers av Frydalen.	Fysiske tiltak – vegbom Peer Gynt seterveg ved vernegrensen i sør	Avhengig av samtykke fra grunneier og vegstyre. (2026)

Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk.

Verneområde	Trussel	Tiltak	Kommentar
Dovre NP	Ferdsl i nasjonalparken – behov for informasjon	Portalskilt ved Norsk Villreinsenter	I samråd med Norsk villreinsenter.
		Kartplakat ved Kongevegen, Åteigen i Dovre.	Samarbeid med Kongevegprosjektet, Statens vegvesen.
Grimsdalen LVO	Ferdsl i verneområdene.	Barthstien – oppgradering av eksisterende natur- og kultursti – kanalisere ferdsel bort fra sentrale leveområde for villrein.	Samarbeid med DNT Oslo, Dovre kommune og Omegn og Dovre fjellstyre.
Hemmedalen NR	Utslitte og utdaterte informasjonsplakater	Oppsetting av nye informasjonsplakater	I tråd med besøkstrategien for Hemmeldalen NR. (2025 – 2026). Innhentet samtykke fra grunneiere.

5 Miljørettspinisppene – naturmangfoldloven §§ 8 – 12

Det blir vist naturmangfoldloven § 7:

«Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.»

Miljørettspinisppene er nedfelt i naturmangfoldloven §§ 8 – 12:

- § 8 kunnskapsgrunnlag,
- § 9 føre-var prinsippet,
- § 10 samlet belastning på økosystemet,
- § 11 kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt
- § 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger:

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).
- NINA Rapport 2126 Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022.

Videre foreligger bl.a.:

- Larsen, B. H. 2010. Forslag til skjøtselsplan for Frydalen landskapsvernområde i Sør-Fron, Nord-Fron og Sel kommuner. Miljøfaglig Utredning rapport 2010-4: 1-42 + vedlegg. ISBN: 978-82-8138-323-4.
- Larsen, B. H. 2020. Grimsdalen landskapsvernområde. Skjøtselsplan for helhetlige kulturlandskap i verneområdet. Miljøfaglig Utredning rapport 2020-21. 43 s. + vedlegg. ISBN 978-82-345- 0056-5.
- Zouhar, Y., Gundersen, V. & T. Holter. 2023. Ferdsel i Grimsdalen sommaren 2022. Spørjeundersøking, teljingar og observasjonar NINA Rapport 2244. Norsk institutt for naturforskning.
- Høitomt, G., Opheim, J. 2017. Rondane og Dovre nasjonalpark. Sårbarhetsvurderinger for fugl. Unntatt offentlighet.
- Berge, E. Brukerundersøkelse Rondane-Dovre området 2021 En kort oppsummering.

(jf. naturmangfoldoven § 8)

Målet med de foreslåtte tiltakene er å ta vare på verneverdiene i verneområdene. De foreslåtte tiltakene bygger på kunnskapsgrunnlaget (jf. naturmangfoldoven § 9), og medfører ikke nye vesentlige terrenginngrep. Det kan være nødvendige med bruk av motorisert ferdsel i samband med utføring av tiltakene. Dette vil likevel ha et begrenset omfang, eller være del av den etablerte bruken i jordbrukslandskapet.

De foreslåtte tiltakene vurderes derfor ikke å bidra til økt samlet belastning på økosystemet. (jf. naturmangfoldloven § 10)